

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Szewczyk
Sędziowie:	SSA Elżbieta Uznańska <i>SSA Barbara Górczanowska (spr.)</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Barbara Piaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w Ł.

przeciwko (...)Sp. z o.o. w Ł. w upadłości układowej

o ustalenie bezskuteczności czynności prawnych

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Gospodarczego w Kielcach

z dnia 13 lutego 2013 r. sygn. akt VII GC 62/12

1. Zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec D. W. wierzytelności na łączną kwotę 66.654,88 zł na rzecz (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A.w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

II.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) – (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec (...) Sp. z o. o. z siedzibą w(...)wierzytelności na łączną kwotę 731 829,55 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

III.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) – (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec A. K. (1) wierzytelności na łączną kwotę 257 905,99 zł na rzecz (...) Sp. z oo. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

IV.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec T. K. wierzytelności na łączną kwotę 112 273,33 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

V.ustala, iż umowa z dnia 17,01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec A. K. (2) wierzytelności na łączną kwotę 23133,76 zł na rzecz (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

VI.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec Ł. O. wierzytelności na łączną kwotę 102 225,55 zł na rzecz (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

VII.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec K. P. wierzytelności na łączną kwotę 759 768,06 zł na rzecz (...) Sp z o o w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

VIII.ustala, iż umowa z dnia 18.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec M. Z. wierzytelności na łączną kwotę 495 083,51 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

IX.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec T. A. (1) wierzytelności na łączną kwotę 753 230,86 zł na rzecz (...)Sp z o o w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

X.ustala, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec J. D. wierzytelności na łączną kwotę 28645,65 zł na rzecz (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości.

XI.zasądza od strony pozwanej (...)Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w upadłości układowej na rzecz strony pozwanej Syndyka Masy Upadłości (...)Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w upadłości likwidacyjnej kwotę 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu.”;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 czerwca 2013 r.

Powód Syndyk Masy Upadłości (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w Ł. domagał się ustalenia w oparciu o przepis art. 127 ustawy z dnia 28.02.2003r – Prawo upadłościowe i naprawcze, bezskuteczności w stosunku do masy upadłości 10 – ciu szczegółowo opisanych umów przelewu wierzytelności zawartych w dniu 17 i 18 stycznia 2011r. przez upadłego przed ogłoszeniem jego upadłości jako cedentem a pozwanym „(...)” sp. z o.o. w Ł. (obecnie w upadłości układowej) jako cesjonariuszem, na mocy których dokonano przelewu wierzytelności przysługujących powodowi wobec dłużników tj. producentów trzody chlewnej. Uzasadniając żądanie powód podnosił, że przedmiotowe umowy miały charakter nieodpłatny bowiem upadły nie otrzymał w zamian żadnego świadczenia, a nadto miały na

celu zabezpieczenie długu niewymagalnego, a w wyniku ich dokonania nastąpiło uszczuplenie majątku upadłego w znaczącej mierze.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc brak interesu prawnego powoda w jego wytoczeniu skoro mógł on wytoczyć powództwo o świadczenie wg art. 134 prawa upadłościowego i naprawczego. Zarzucał także, iż z tytułu umowy poręczenia zobowiązania Spółki (...) wobec E. do kwoty 3 mln zł, zawarł z tym ostatnim ugodę pozasądową w dniu 2 lutego 2011r i dokonał spłaty zobowiązania powoda wobec E. w kwocie 1.868.492,38 zł.

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2013r. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział VII Gospodarczy oddalił powództwo i zasądził od Syndyka Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. w Ł. w upadłości likwidacyjnej na rzecz „(...)” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w upadłości układowej kwotę 7.217 zł tytułem kosztów procesu; nieuiszczoną opłatą sądową od pozwu obciążył Skarb Państwa;

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 1 października 2009r zastała zawarta między spółką (...) w G. a powodem (obecnie upadłym) umowa, na mocy której E. miał dostarczać powodowi mieszanki paszowe, które odbierali poszczególni producenci trzody chlewnej, a powód miał za nie regulować cenę. Producenci zaś zobowiązali się do dostarczania powodowi wyhodowanej na tej paszy trzody, a ten z kolei sprzedawał trzodę m.in. pozwanemu. W ramach tych dostaw następowało rozliczenie producentów wobec powoda także z tytułu pobranych pasz. Powód miał zawarte z producentami a to: D. W., J. D., M. Z., T. K., Ł. O., A. K. (2), T. A. (2), A. K. (1), K. P., S. z o.o. (...)w(...)umowy partnerskie o stałej współpracy handlowo–producentckiej. Umową z dnia 4 listopada 2009r. pozwany poręczył wykonanie umowy powoda z (...) dnia 1 października 2009r. do wysokości 3.000.000 zł na wypadek, gdyby powód umowy tej nie wykonał i w ramach tego poręczenia dokonał na rzecz E. zabezpieczeń rzeczowych na swoich nieruchomościach szczegółowo opisanych w umowie poręczenia. W dniu 22 września 2010r. i 19 listopada 2010r. E. uzyskał nakazy zapłaty wydane przez Sąd Okręgowy Wydział VII Gospodarczy w Kielcach w sprawach o sygn. VII GNc 132/10(up) i VII GNc161/10 (up), na mocy których powód i pozwany jako poręczyciel zostali zobowiązani do zapłaty solidarnie kolejno kwot: 1.081.405,25 zł i 998.087,13 zł wraz z należnościami ubocznymi obejmujących cenę paszy dostarczonej powodowi na mocy umowy z dnia 1 października 2009r. E. na mocy tych tytułów wykonawczych wszczął wobec pozwanego egzekucję komorniczą w sprawie KM 1802/10 a następnie w dniu 4 stycznia 2011r. i 12 stycznia 2011r. komornik dokonał zajęcia ruchomości pozwanego.

Sąd Okręgowy następnie ustalił, że w dniu 17 stycznia 2011r. i 18 stycznia 2011r. doszło między Spółką (...) a pozwanym (...)do zawarcia umów przelewu wierzytelności przysługujących powodowi względem producentów na rzecz pozwanego, któremu wobec konieczności spełnienia świadczenia w stosunku do E. z umowy poręczenia, przysługiwałoby regresowe. Dłużnicy zostali zawiadomieni o cesji. Następnie w dniu 2 lutego 2011r. pozwany zawarł z E. ugodę, na mocy której z uwagi na toczące się postępowanie egzekucyjne, zobowiązał się do zapłaty na rzecz wierzyciela należności głównej wynikającej z w/w nakazów zapłaty w ratach, z tym że pierwsza w wysokości 1 mln zł miała być zapłacona do 15 lutego 2011r., a następne po 100.000 zł i ostatnia w kwocie 68.492,38 zł do dnia 15 lutego 2012r. Po zapłaceniu pierwszej raty wierzyciel miał wystąpić o umorzenie postępowania egzekucyjnego, do czego doszło, bowiem pozwany ten zapis umowy wypełnił. W dniu 11 lutego 2011r. zawarł ze spółką jawną „(...)Zakłady Mięsne” w Ł. umowę pożyczki w kwocie 1 mln zł, którą pożyczkodawca miał wpłacić bezpośrednio na konto E., co uczynił. Następnie przelewami, począwszy od dnia 10 czerwca 2011r. pozwany wywiązał się z zapisów ugody. Po zawarciu umów cesji pozwany wystąpił przeciwko dłużnikom (producentom) do sądu w celu uzyskania tytułów wykonawczych, nadto zgłosił swą wierzytelność do masy upadłości A.–energii. Na podstawie uzyskanych tytułów wykonawczych odzyskał od dłużników kwotę łącznie 201.231 zł m.in. na mocy wyroków sądowych i ugod z dłużnikami. Postanowieniem z dnia 27 października 2011r. Sąd Rejonowy w Kielcach ogłosił upadłość likwidacyjną powoda, a w dniu 28 listopada 2012r. upadłość układową pozwanego. Wniosek o ogłoszenie upadłości powoda został zgłoszony 23 lutego 2011r.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione. Na wstępie uznał jednak, że powód miał interes prawny w wytoczeniu tego powództwa, skoro strona, z którą dokonano czynności, o której mowa w art. 127 p.u. i n., kwestionuje bezskuteczność, co czynił pozwany. W ocenie Sądu Okręgowego nie zaszyły jednak przesłanki z art. 127 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) do uwzględnienia powództwa

Według Sądu Okręgowego nie da się w realiach rozpoznawanej sprawy obronić poglądu powoda, że dług był niewymagalny. Wymagalność roszczenia następuje wtedy gdy po stronie dłużnika aktualizuje się powinność określonego zachowania się będącego przedmiotem roszczenia. Sąd Okręgowy upatrywał wymagalności długu upadłego w wydaniu prawomocnych nakazów zapłaty przed zawarciem przedmiotowych umów, także przeciwko upadłemu, zobowiązujących go do solidarnej zapłaty wobec E. wraz z pozwanym. Te tytuły wykonawcze zostały skierowane do egzekucji komorniczej, w wyniku której został zajęty majątek pozwanego poręczyciela długu. Płacąc te należności E.-owi pozwany, jako dłużnik solidarny z upadłym, uregulował dług obecnej masy upadłości. Powód i tak musiałby zapłacić tę kwotę wierzycielowi czy to bezpośrednio czy też w wyniku regresu poręczyciela wobec niego, a zatem te środki finansowe powinny wyjść z masy. Tytuł do zapłaty na rzecz wierzyciela istniał, bo strony wiązała umowa poręczenia.

Według Sądu Okręgowego nie można także w tych warunkach zasadnie twierdzić, że czynność prawna obejmująca umowy przelewu wierzytelności była nieodpłatna w rozumieniu cyt. przepisu .Czynność prawna ma nieodpłatny charakter, jeżeli strona dokonując przysporzenia majątkowego, nie otrzymuje lub nie ma otrzymać w zamian korzyści majątkowej. Odpłatność czynności prawnej nie musi polegać na spełnieniu świadczenia wzajemnego na rzecz drugiej strony czynności. Odpłatna jest także czynność, na podstawie której świadczenie otrzymuje osoba trzecia. O odpłatności czynności prawnej decyduje nie tylko to, czy dokonujący czynności otrzymuje w zamian świadczenie, ale ponadto, czy otrzymane świadczenie ma realną wartość. Bezskuteczne z mocy prawa są zatem także czynności, na podstawie których świadczenie upadłego w rażącym stopniu przewyższa wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego albo zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej. Nie każda więc dysproporcja wartości świadczenia upadłego i drugiej strony czynności prowadzi do bezskuteczności czynności, lecz tylko taka, która ma rażący charakter. Zawarte zaś umowy przelewu powodowały, że doszło do zabezpieczenia roszczeń cesjonariusza – pozwanego wobec powoda wynikającego z wymagalnych roszczeń (...) także wobec powoda. Umowy zawierały zapisy dotyczące rozliczenia się stron umowy w sytuacji zaspokojenia lub wygaśnięcia roszczenia nimi objętego. Pozwany był bowiem zobowiązany do przeniesienia nieodpłatnie na cedenta (powoda) z powrotem wierzytelność cesją objętą do wysokości w jakiej będzie ona w chwili wygaśnięcia roszczenia regresowego nadal istnieć (§ 4 umów)

W konsekwencji Sąd Okręgowy oddalił powództwo.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. na co składa się kwota 7200 zł. wynagrodzenia pełnomocnika i kwota 17 zł. Kosztami sądowymi, od których uiszczenia powód był zwolniony z mocy ustawy (art.132 puin) obciążono Skarb Państwa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód - Syndyk Masy Upadłości (...) w upadłości likwidacyjnej, który zaskarżył go w całości. Powód zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie lub/i nieprawidłową wykładnię - w szczególności

a) naruszenie art. 131 Ustawy z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2012.1112 j.t. ze zm.) poprzez nieprawidłowe: zastosowanie wykładnię - wyrażone w przyjęciu przez Sąd, że istnienie przesłanek określonych art. 127 Ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze należy oceniać nie wg chwili dokonania czynności prawnej lecz wg chwili jej zaskarżenia, tj. wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności tej czynności, co wynika z błędnego zastosowania art. 527 k.c. i argumentowania powyższego orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 16.12.2011 r. w sprawie V CSK 35/11 nie pozwalającym na analogię w przedmiotowej sprawie, bowiem regulacja art. 127 ust 1

i 3 Prawa upadłościowego i naprawczego w tym zakresie jest wyczerpująca i nie zezwala na subsydiarne stosowanie przepisów Kodeksu Cywilnego w zakresie oceny pokrzywdzenia wierzyciela - prowadzącym w szczególności do sprzecznej wykładni z literalnym brzmieniem art. 127 p.u.in. (w szczególności zważywszy na fakt, że żądającym ochrony nie jest wierzyciel lecz syndyk, jak również okoliczność, że czynność prawna spełniająca przesłanki art. 127 Prawa upadłościowego i naprawczego jest z mocy prawa bezskuteczna z chwilą ogłoszenia upadłości, a wyrok ma charakter jedynie deklaratoryjny - wobec czego przesłanki nie mogą być oceniane na datę późniejszą niż skutek), a w konsekwencji:

b) naruszenie art. 127 ust. 1 Ustawy z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe naprawcze (Dz.U. 2012.1112 j.t. ze zm.) poprzez nieprawidłową wykładnię polegającą na błędnym przyjęciu, że skoro w związku z zawartymi umowami przelewów wierzytelności osoba trzecia miała otrzymać świadczenie, to przedmiotowe umowy przelewów wierzytelności nie miały charakteru nieodpłatnego, albowiem odpłatne są także czynności na podstawie których świadczenie wzajemne otrzymuje lub jest zastrzeżone dla osoby trzeciej, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu winna prowadzić do analizy istnienia świadczenia wzajemnego wynikającego wyłącznie ze stosunku prawnego będącego przedmiotem osądu a nie także innych stosunków prawnych łączących strony zaskarżonej czynności prawnej z osobami trzecimi, zaś w realiach niniejszej sprawy umowy te nie zastrzeżały świadczenia wzajemnego zarówno dla upadłego jak i osoby trzeciej (za taką bowiem nie można uznać (...) S.A. będącą wierzycielem zarówno powoda jak pozwanego, bowiem świadczenie na rzecz (...) S.A. nie wynikało z czynności prawnych objętych żądaniem uznania za bezskuteczne wobec masy upadłości lecz innych stosunków prawnych) – a w konsekwencji Sąd wadliwie nie zastosował przepisu art. 127 ust 1 p.u.in.

c) naruszenie art. 127 ust. 3 Ustawy z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2012.1112 j.t. ze zm.) poprzez niewłaściwą wykładnię wyrażoną w przyjęciu, że dług upadłego był wymagalny, bowiem był wymagalny dług upadłego wobec osoby trzeciej - (...) S.A., podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu winna prowadzić do oceny wymagalności roszczenia między stronami czynności prawnej objętej żądaniem bezskuteczności a nie innych roszczeń związanych z osobami trzecimi; wobec czego należało uznać, że nie był wymagalny dług upadłego wobec pozwanego z tytułu roszczenia regresowego, a umowy cesji stanowiące zabezpieczenie tego nie wymagalnego długu są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości tj. przesłanki art. 127 ust 3 p.u.i n. zaistniały, przez co w konsekwencji Sąd wadliwie nie zastosował tego przepisu i w konsekwencji

d). Naruszenie art. 113 Ustawy z dnia 25.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z. 2012.1101 – tj.) poprzez nieobciążenie pozwanego kosztami sądowymi, których strona powodowa nie miała obowiązku uiścić z uwagi na ustawowe zwolnienie.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

I. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę „(...)Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec D. W. wierzytelności na łączną kwotę 66.654,88 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

II. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011r. przelewu przez spółkę (...)” Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec (...) Sp. z o. o. z siedzibą w(...)wierzytelności na łączną kwotę 731.829,55 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

III. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...)” Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec A. K. (1) wierzytelności na łączną kwotę 257.905,99 zł na rzecz (...)Sp. z oo. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

IV. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011r. przelewu przez spółkę „(...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec T. K. wierzytelności na łączną kwotę 112.273,33 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

V. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011 r. przelewu przez spółkę (...)” Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec A. K. (2) wierzytelności na łączną kwotę 23.133,76 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

VI. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011r. przelewu przez spółkę (...)” Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec Ł. O. wierzytelności na łączną kwotę 102.225,55 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

VII. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec K. P. wierzytelności na łączną kwotę 759.768,06 zł na rzecz (...)Sp z o o w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

VIII. ustalenie, iż umowa z dnia 18.01.2011r. przelewu przez spółkę (...) — (...) Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec M. Z. wierzytelności na łączną kwotę 401.015,27 zł na rzecz (...)Sp. z o.o. w Ł. jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

IX. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011r. przelewu przez spółkę (...) — (...)” Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec T. A. (1) wierzytelności na łączną kwotę 753.230,86 zł na rzecz (...)Sp z o o w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości;

X. ustalenie, iż umowa z dnia 17.01.2011r. przelewu przez spółkę (...) — (...)” Sp. z o.o. w Ł. przysługującej jej wobec J. D. wierzytelności na łączną kwotę 28.645,65 zł na rzecz (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarta w celu zabezpieczenia wszelkich roszczeń Cesjonariusza względem Cedenta wynikających z tytułu roszczenia (...) S.A. z/s w G. - jest bezskuteczna wobec masy upadłości.

Ponadto powód wnosił o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych (z uwzględnieniem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego) ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest uzasadniona.

Wobec braku w apelacji zarzutów naruszenia prawa procesowego, Sąd Apelacyjny akceptuje ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji opierając na nich swoje rozstrzygnięcie.

Za trafne należy uznać zarzuty naruszenia prawa materialnego, bowiem ocena ustalonego stanu faktycznego i wyciągnięte z niej przez Sąd pierwszej instancji wnioski są błędne. Według art. 127 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego za bezskuteczne z mocy prawa uznaje się czynności prawne upadłego, którymi rozporządził on swym majątkiem, dokonane w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości. Warunkiem bezskuteczności jest nieodpłatność czynności albo rażąca niewspółmierność odpłatności w stosunku do wartości świadczenia upadłego.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że kwestionowane czynności dokonane zostały w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości. Wniosek bowiem został złożony w dniu 23 lutego 2011r., podczas gdy zawarcie umów przelewu miało miejsce w dniach 17 i 18 stycznia 2011 r. Istotne zatem jest czy te czynności miały charakter

nieodpłatny. Przyjmuje się, że czynność prawna ma charakter nieodpłatny, jeżeli strona, dokonując przysporzenia majątkowego, nie otrzymuje lub nie ma otrzymać w zamian korzyści majątkowej. Pobudka, dla której dokonano nieodpłatnej czynności, jest prawnie obojętna (M. Allerhand, Prawo upadłościowe, s. 149). Ma rację Sąd Okręgowy twierdząc, że odpłatność czynności prawnej nie musi polegać na spełnieniu świadczenia wzajemnego na rzecz drugiej strony czynności, a odpłatna jest także czynność, na podstawie której świadczenie otrzymuje osoba trzecia (pactum in favorem tertii)

Zdaniem Sądu Okręgowego przedmiotowe umowy przelewu miały charakter odpłatny bowiem wskutek ich zawarcia doszło do zabezpieczenia roszczeń cesjonariusza – pozwanego wobec powoda wynikającego z wymagalnych roszczeń (...) także wobec powoda. Sąd wskazał, że umowy zawierały zapisy dotyczące rozliczenia się stron umowy w sytuacji zaspokojenia lub wygaśnięcia roszczenia nimi objętego, pozwany był bowiem zobowiązany do przeniesienia nieodpłatnie na cedenta (powoda) z powrotem wierzytelność objętą cesją do wysokości, w jakiej będzie ona w chwili wygaśnięcia roszczenia regresowego nadal istnieć.

Wobec takiego stanowiska Sądu Okręgowego należy odnieść się do charakteru spornych czynności. Sąd Okręgowy stwierdził, że wskutek zawarcia umów cesji doszło do zabezpieczenia roszczeń cesjonariusza – pozwanego wobec powoda wynikającego z wymagalnych roszczeń (...) także wobec powoda. Gdyby jednak umowy te stanowiły zabezpieczenie długu upadłego wobec pozwanego, to należy podkreślić, iż do czynności rozporządzających, których celem jest zabezpieczenie własnego długu zastosowanie mógłby mieć jedynie art. 127 ust. 3 u.p.in., ale jedynie wówczas, gdyby czynność dotyczyła zabezpieczenia długu, którego termin płatności jeszcze nie nastąpił. Ratio legis tego rozwiązania polega na wyeliminowaniu możliwości przedterminowej zapłaty długu lub jego zabezpieczenia przez upadłego, co w konsekwencji zmniejszałoby wartość przyszłej masy upadłości, godząc w ten sposób w interesy wierzycieli. Wymieniony przepis nie zabrania natomiast dłużnikowi dokonywania tych czynności na poczet długu już wymagalnego.

W świetle ustalonego stanu faktycznego nie sposób zaakceptować stanowiska Sądu Okręgowego co do wymagalności długu upadłego względem pozwanego. Wymagalność tę Sąd odnosił do długu upadłego objętego prawomocnymi nakazami zapłaty zobowiązującymi go do zapłaty, solidarnie z pozwanym, określonych kwot na rzecz Spółki (...). Sąd przyjął, że skoro upadły miał dług względem tej spółki to tym samym istniał jego dług względem dłużnika solidarnego tj. pozwanego. Jest to stanowisko błędne.

Według art. 366 k.c. zasadniczą cechą solidarności biernej jest to, że mimo wielości dłużników każdego z nich obciąża obowiązek spełnienia świadczenia w całości i nawet w sytuacji, gdy świadczenie to jest podzielne, reguła z art. 379 § 1 k.c. nie znajduje zastosowania. Każdy z dłużników solidarnych spełniając dług względem wierzyciela spełnia zatem swój dług a nie dług współdłużnika solidarnego. Sąd Okręgowy myli się zatem twierdząc, że „płacąc te należności E.-owi pozwany uregulował dług obecnej masy upadłości, skoro byli solidarnie zobowiązani do zapłaty. Przecież powód musiałby zapłacić tę kwotę wierzycielowi czy to bezpośrednio czy też w wyniku regresu poręczyciela wobec niego, a zatem te środki finansowe powinny wyjść z masy. Tytuł do zapłaty na rzecz wierzyciela istniał, bo strony wiązała umowa poręczenia”. Przepis art. 376 k.c. rozstrzyga bowiem wyraźnie, że roszczenie regresowe powstaje dopiero z chwilą spełnienia świadczenia na rzecz wierzyciela (wyrok SN z 12 lipca 1968 r., I CR 265/68, OSNCP 1969, nr 7-8, poz. 138). Możliwość dochodzenia od współdłużników przyszłych roszczeń regresowych jest więc wykluczona (np. wyrok SN z 17 marca 1970 r., II PR 659/68, OSNCP 1970, nr 12, poz. 231), i to nawet w sytuacji, gdy wysoce prawdopodobne jest, wobec którego z dłużników wierzyciel zażąda spełnienia świadczenia (tu: wszczęcie egzekucji). Również w takim przypadku podstawą dochodzenia regresu musi być fakt uprzedniego zaspokojenia wierzyciela. Dochodzi tu więc do wyłączenia możliwości zastosowania art. 190 k.p.c.

W omawianej sytuacji do powstania wierzytelności pozwanego względem upadłego mogłoby dojść dopiero z chwilą spełnienia świadczenia na rzecz wspólnego wierzyciela – E.-u i skierowania żądania do upadłego („może on żądać zwrotu od współdłużników”). Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany zobowiązał się do zapłaty na rzecz wierzyciela należności głównej wynikającej z w/w nakazów zapłaty w ratach, w ugodzie zawartej z E.-em w dniu 2 lutego 2011r., a więc już po zawarciu kwestionowanych umów przelewu. Termin spełnienia pierwszej raty został ustalony na

dzień 15 lutego 2011 r. Skoro wierzytelność pozwanego wobec współdłużnika solidarnego mogła powstać dopiero z chwilą choćby częściowego zaspokojenia wierzyciela, wierzytelność ta oczywiście nie mogła być wymagalna w chwili zawierania kwestionowanych umów przelewu (17 i 18 stycznia 2011 r.). Stanowisko Sądu Okręgowego jest zatem nieuprawnione.

Zupełnie chybione jest stanowisko Sądu Okręgowego, że skoro upadły musiałby zapłacić tę kwotę wierzycielowi czy to bezpośrednio czy też w wyniku regresu poręczyciela wobec niego, to „te środki finansowe powinny wyjść z masy”. Sąd nie wziął bowiem pod uwagę, iż bezskuteczność z mocy prawa niektórych czynności dłużnika ma zapobiegać zaspokojeniu lub zabezpieczeniu przez dłużnika tylko niektórych wierzycieli w obliczu grożącej niewypłacalności, gdyż prowadziłoby to do uprzywilejowania wybranych wierzycieli co do zaspokojenia się z majątku dłużnika kosztem pozostałych.

W konsekwencji nie mogło dojść – poprzez zawarcie umów przelewu wierzytelności - do zabezpieczenia wierzytelności przyszłej pozwanego. Jak wyżej wskazano, na mocy art. 127 ust. 3 p.u.in. czynności upadłego, które dotyczyły długów niewymagalnych w chwili zapłaty lub zabezpieczenia oraz zostały dokonane w czasie dwóch miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, są bezskuteczne. Pomiędzy dokonaniem kwestionowanych czynności upadłego a złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości termin dwóch miesięcy nie upłynął.

Z powyższych względów zastosowania nie miał w niniejszej sprawie art. 127 ust. 1 p.u.in. Jednakże należy zaznaczyć, że trafnie apelujący zarzuca, że przedmiotowe umowy nie zastrzegały świadczenia wzajemnego zarówno dla upadłego, będącego stroną umowy, jak i osoby trzeciej, za którą nie można uznać (...) S.A. będącą wierzycielem zarówno powoda jak pozwanego. Świadczenie na rzecz (...) S.A. nie wynikało z czynności prawnych objętych żądaniem uznania za bezskuteczne wobec masy upadłości lecz innych stosunków prawnych. Okoliczność, że w umowach zastrzeżono obowiązek rozliczenia się stron umowy w sytuacji zaspokojenia lub wygaśnięcia roszczenia nimi objętego i, ewentualnego, przeniesienia przez pozwanego nieodpłatnie na powoda z powrotem wierzytelność objętą cesją do wysokości, w jakiej będzie ona w chwili wygaśnięcia roszczenia regresowego nadal istnieć, nie ma znaczenia dla oceny czynności jako nieodpłatnej. Do takiego przeniesienia zwrotnego mogło przecież w ogóle nie dojść, jeśliby została zaspokojona wierzytelność przez dłużnika. Nie można także przyjąć, by w wyniku zawarcia kwestionowanych umów doszło do spełnienia świadczenia na rzecz osoby trzeciej, skoro nie wynika to z treści umów. Ponadto, jak wcześniej wskazano, wobec Spółki (...) pozwany miał spełnić własny dług z innego stosunku zobowiązaniowego. Nie można zatem uznać, by spełniał „świadczenie zastrzeżone dla upadłego lub dla osoby trzeciej” w rozumieniu art. 127 ust. 1 p.u.in..

Reasumując, nie można zgodzić się z Sądem Okręgowym, że w niniejszej sprawie nie wystąpiła żadna z przesłanek bezskuteczności kwestionowanych czynności prawnych dokonanych przez upadłego w określonym w art. 127 p.u.in. czasie. Przedstawione powyżej okoliczności przemawiają bowiem za uznaniem, że z chwilą ogłoszenia upadłości Spółki (...) sp. z o.o. zawarte przez tę Spółkę umowy przelewu stały się bezskuteczne wobec masy upadłości z przyczyn wskazanych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok jak w sentencji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. O kosztach postępowania za obie instancje orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Ref. sprawy

SSO E. Kabzińska